

Lovens område og hovedelementer

Lovforslaget vedrører som den gældende lovgivning primært folkebiblioteksområdet. Som noget nyt indeholder forslaget også bestemmelser, der beskriver biblioteksvæsenet som et sammenhængende system. Således indeholder lovforslaget bestemmelser om de statslige bibliotekers deltagelse i lånesamarbejdet og betjening af almenheden samt bestemmelser om nationalbibliografien mv. Kulturministeriet har derfor fundet det hensigtsmæssigt at udforme et forslag til en samlet lov fremfor en ændringslov.

Lovens titel ændres fra »Lov om folkebiblioteker mv.« til »Lov om biblioteksvirksomhed«. Hermed signalerer titlen, at loven vedrører såvel kommunernes ansvar for folkebibliotekerne som den statslige overbygningsfunktion samt samarbejdsmekanismerne i sektoren.

Udvidelse af folkebibliotekernes materialeforpligtelse

Folkebibliotekernes materialeforpligtelse udvides til - udover bøger og andet trykt materiale - også at omfatte Internet, elektroniske informationsbaser samt musikbærende materialer (for eksempel musikcd) og digitale multimedier (for eksempel cd-rom). Videogrammer vil ikke blive omfattet af materialeforpligtelsen, dels af hensyn til lovforslagets samlede økonomiske ramme og dels fordi det forventes, at det analoge videomedie vil blive afløst af et nyt digitalt lagringsmedie inden for en overskuelig årrække.

Folkebibliotekerne skal som i den gældende lov stå til rådighed for enhver. Den såkaldte »frie låneret« indebærer, at folkebibliotekerne frit kan benyttes ved personligt fremmøde, og at de materialer, som er omfattet af folkebibliotekernes materialeforpligtelse, frit udlånes til borgere uanset deres bopælskommune.

Borgernes frie låneret vil efter lovforslaget blive udvidet til at omfatte de materialer, som folkebibliotekerne er forpligtet til at stille til rådighed.

Gratisprincippet fastholdes

Folkebibliotekernes virksomhed vil fortsat være baseret på det grundprincip, at materialerne udlånes vederlagsfrit til lånerne.

Spørgsmålet om brugerbetaling på biblioteksområdet har været diskuteret med jævne mellemrum. Det indgik også i kommissoriet for UBIS-udvalgets arbejde, der har ligget til grund for lovforslaget. Et flertal af medlemmerne i UBIS-udvalget foreslog således, at der etableres forsøg med indførelse af brugerbetaling i form af en afgift for lånerkort og for hjemlån af videogrammer, cd'er og computerspil.

Lovforslaget fastholder vederlagsfriheden for folkebibliotekernes kerneydelser - for eksempel lån og reservation af materialer samt benyttelse af de forskellige informations- og vejledningstilbud ved personligt fremmøde på biblioteket. Hermed undgår man at skabe en barriere for borgernes almindelige adgang til information og viden.

Lovforslaget fastholder dermed et grundfæstet princip i dansk biblioteksvirksomhed. Samtidig udvides folkebibliotekernes muligheder for at tilbyde særlige serviceydelser mod betaling, og som noget nyt får bibliotekerne mulighed for at sælge kursus- og konsulent-ydelser. Hermed kan bibliotekerne tilbyde en videregående service, der kan medvirke til ny og øget benyttelse af bibliotekernes materialer og øvrige tilbud, men som brugeren altså skal betale for.

Herudover indeholder lovforslaget en mulighed for folkebibliotekerne og de statslige biblioteker til at opkræve brugerbetaling i særlige tilfælde. En aftale mellem et bibliotek og en leverandør om materialelevering til en afgrænset kreds af for eksempel forskere og studerende kan således omfatte en bestemmelse om, at brugere uden for den afgrænsede brugerkreds kan få adgang til materialet mod betaling. Muligheden for at pålægge brugerne at betale et licensgebyr vil medvirke til, at bibliotekerne kan styre udgiftsniveauet i tilknytning til den pågældende aftale.

Nye indtægtsmuligheder for folkebibliotekerne

Lovforslaget indeholder som nævnt en række muligheder for folkebibliotekerne til at oppebære indtægter ved forskellige ydelser. Der lægges op til, at folkebiblioteket kan opkræve en betaling for flere forskellige videregående serviceydelser, der er knyttet til bibliotekets kultur- og informationsformidling, men som altså har en ekstraordinær karakter. Der kan for eksempel være tale om »ekspreservice«, når en borger ønsker ekspeditionstiden ved udlån nedsat eller biblioteksopgaver, der kræver en videregående medvirken fra personalets side.

Endvidere vil folkebibliotekerne som noget nyt få mulighed for at sælge viden ved kursus- og konsulent-tjenester for private og offentlige virksomheder mv. Det er forudsætningen, at de tjenester, der udbydes, er baseret på den kompetence, der er oparbejdet som led i den almindelige biblioteksvirksomhed. Såfremt der er et privat marked for disse ydelser, forudsættes de udbudt på markedsvilkår.

Lånesamarbejdet mellem bibliotekerne

Samarbejdet mellem de offentlige biblioteker har som målsætning, at alle borgere i landet har adgang til